

บทที่ 2

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงสุกรและการจัดการฟาร์มสุกร

การพัฒนาการเลี้ยงสุกรของประเทศไทย

ในอดีตผู้เลี้ยงสุกรมักจะเป็นเกษตรกรผู้มีอาชีพหลักคือการทำนา เนื่องจากมีอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงสุกร เช่น ไร่ข้าว ปลายข้าว และเศษอาหารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ โดยจะเลี้ยงในจำนวนที่ไม่มากนักประมาณ 2 - 3 ตัวต่อหนึ่งครัวเรือน พันธุ์สุกรที่เลี้ยงจะเป็นพันธุ์พื้นเมืองหรือพันธุ์ผสมระหว่างพันธุ์พื้นเมืองและต่างประเทศ ซึ่งจะใช้เวลาในการเลี้ยงนานกว่าสุกรจะโตเต็มที่พร้อมที่จะขาย

แต่ในปัจจุบันการเลี้ยงสุกรได้พัฒนาจากเดิมไปมาก เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น มีการนำเข้าพันธุ์สุกรจากต่างประเทศและนำมาทำการปรับปรุงพันธุ์สุกรพื้นเมืองให้เติบโตได้เร็วขึ้น มีการปรับปรุงการเลี้ยงดู ปรับปรุงการให้อาหาร และการป้องกันรักษาโรคอย่างได้ผล ทำให้ปริมาณการเลี้ยงสุกรในประเทศไทยเพิ่มขึ้น จากพัฒนาการดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้เลี้ยงสุกรในปัจจุบันเปลี่ยนจากผู้เลี้ยงสุกรรายย่อย ผู้เลี้ยงสุกรในครัวเรือน เป็นผู้เลี้ยงสุกรรายใหญ่โดยตั้งเป็นฟาร์มเลี้ยงสุกรขนาดใหญ่มีจำนวนหลายพันตัว และระยะเวลาในการเลี้ยงดูเพื่อให้สุกรโตเต็มที่พร้อมที่จะขายนั้นใช้เวลาดลดลงอย่างมาก จากเดิมเคยใช้เวลา 1 ปีสุกรจึงจะโตเต็มที่ แต่ในปัจจุบันเพียง 5 - 6 เดือนสุกรก็โตเต็มที่พร้อมที่จะขายผู้ตลาด

รูปแบบของการเลี้ยงสุกร

รูปแบบการเลี้ยงสุกรในปัจจุบันสามารถจำแนกได้ 3 ประเภท คือ

1. การเลี้ยงสุกรพันธุ์ หรือ การผลิตลูกสุกรจำหน่าย เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรนำไปเลี้ยงต่อไป ซึ่งสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ลูกสุกรพันธุ์แท้ ในการผลิตลูกสุกรพันธุ์แท้ ผู้เลี้ยงสุกรจะต้องมีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกรพันธุ์แท้ไว้ โดยปกตินิยมเลือกพันธุ์ที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดเพียงพันธุ์เดียว

1.2 ลูกสุกรพันธุ์ผสม ในการผลิตลูกสุกรพันธุ์ผสม ผู้เลี้ยงสุกรจะต้องมีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกรอย่างน้อย 2 - 3 สายพันธุ์ และทำการผลิตโดยการผสมแบบข้ามพันธุ์ เพื่อให้ได้ลูกสุกรพันธุ์ผสม โดยเฉพาะลูกสุกรพันธุ์ผสม 3 สายเลือดกำลังเป็นที่นิยมเลี้ยงกันมาก

2. การเลี้ยงสุกรขุน เป็นการเลี้ยงเพื่อส่งตลาดชำแหละ และสามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธีคือ

2.1 การเลี้ยงตั้งแต่ระยะลูกสุกรหลังหย่านม การเลี้ยงวิธีนี้ผู้เลี้ยงสุกรไม่ต้องผลิตลูกสุกรเอง แต่จะซื้อลูกสุกรจากผู้จำหน่ายลูกสุกร แต่ผู้เลี้ยงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการคัดเลือกซื้อลูกสุกร จากนั้นนำมาขุนจนกระทั่งสุกรมีน้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัม ก็จะสามารถนำไปขายได้ซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการขุนประมาณ 5 – 6 เดือน

2.2 การเลี้ยงในระยะสุกรรุ่น วิธีนี้ผู้เลี้ยงสุกรจะไปกว้านซื้อสุกรที่มีน้ำหนักตัวประมาณ 50 – 60 กิโลกรัม จากชาวบ้านในราคาที่ค่อนข้างถูก จากนั้นก็นำสุกรเหล่านั้นมาถ่ายพยาธิและให้อาหารอย่างเต็มที่เพื่อให้มีน้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัมก็จะสามารถนำส่งขายยังตลาดได้ ซึ่งวิธีการนี้จะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงไม่นานนัก และเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก

3. การเลี้ยงสุกรแบบผสมพันธุ์ วิธีการนี้จะเป็นการเลี้ยงแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่เริ่มเลี้ยงพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์สุกร ทำการผสมพันธุ์ ผลิตลูกสุกร เลี้ยงลูกสุกรและขุนสุกรเอง จนกระทั่งมีขนาดตามความต้องการของตลาด ซึ่งข้อดีของวิธีการนี้คือ ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยลูกสุกรจากฟาร์มอื่นเป็นการตัดปัญหาจากการซื้อลูกสุกรมาเลี้ยงที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฟาร์มได้ แต่มีปัญหาในส่วนที่การเลี้ยงด้วยวิธีนี้จะเสียค่าใช้จ่ายสูง และทำให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินงานพอสมควร ดังนั้นผู้เลี้ยงจะต้องวางแผนการดำเนินงานให้ถูกต้องและเหมาะสมตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน

พันธุ์สุกรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

พันธุ์สุกรในปัจจุบันเป็นพันธุ์สุกรจากต่างประเทศที่สายพันธุ์ที่ดี นำมาปรับปรุงพันธุ์สุกรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด สำหรับพันธุ์สุกรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและนิยมเลี้ยงในปัจจุบันได้แก่

1. สุกรพันธุ์ดาร์จไวท์² หรือ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ยอร์คเชียร์ เป็นสุกรที่เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างพันธุ์ไคเคสเตอร์ซึ่งเป็นสุกรพันธุ์สีขาว และสุกรพันธุ์ยอร์คเชียร์ซึ่งเป็นสุกรพันธุ์พื้นเมืองของเมืองยอร์คเชียร์ประเทศอังกฤษ จัดเป็นพันธุ์สุกรที่คิมชื่อเสียงและนิยมเลี้ยงกันมากที่สุดพันธุ์หนึ่งในหลาย ๆ ประเทศ

ลักษณะประจำพันธุ์ที่สำคัญมีดังนี้

- สีขาว
- หูตั้ง

² ไชยา อัญสูงเนิน, คู่มือสุกร PIC, (ศูนย์ผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท, 2533), หน้า 12 – 13.

- ลำตัวยาว
- ไหล่หนา
- หลังตรง
- ขาแข็งแรง
- หางยาว
- ใบหน้าคล้ายจาน หัวโตปานกลาง
- ให้ซากที่มีคุณภาพดี

จุดเด่นของสุกรพันธุ์นี้คือเลี้ยงง่าย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศของประเทศเราได้เป็นอย่างดี ในตัวเมียให้ลูกคอกประมาณ 10 – 15 ตัว มีน้ำนมมาก เลี้ยงลูกเก่ง เป็นพันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตเร็ว มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อสูง สามารถเพิ่มน้ำหนักได้ประมาณวันละ 0.7 กิโลกรัมโดยเฉลี่ย จึงสามารถเจริญเติบโตมีน้ำหนักมากถึง 100 กิโลกรัม ในระยะเวลาเพียง 5 – 6 เดือน เมื่อฆ่าชำแหละคุณภาพของซากจะดีมาก มีเนื้อแดงมาก มีมันน้อย มันได้ผิวหนังบาง มีเนื้อปนมันหรือเนื้อสามชั้นพอเหมาะ ซึ่งสุกรพันธุ์ดาร์จไวท์นี้ในปัจจุบันกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าสุกรพันธุ์นี้เหมาะที่จะนำมาเป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกรสำหรับผลิตสุกรพันธุ์ลูกผสมเพื่อเลี้ยงเป็นสุกรขุนส่งตลาดเป็นอย่างมาก

รูปที่ 1 แสดงภาพสุกรพันธุ์ดาร์จไวท์

2. สุกกรพันธุ์แลนด์เรซ³ เป็นสุกกรพันธุ์ลูกผสมที่เกิดจากสุกกรพันธุ์ลาร์จไวท์กับสุกกรพันธุ์พื้นเมืองประเทศเคนมาร์ค และได้คัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์จนเป็นพันธุ์แท้ จัดเป็นสุกกรพันธุ์หนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านการเจริญเติบโตและคุณภาพซากไม้แพ้สุกกรพันธุ์ลาร์จไวท์ และเป็นที่ยอมรับถึงถิ่นมากในหลาย ๆ ประเทศเช่นกัน

ลักษณะประจำพันธุ์ที่สำคัญมีดังนี้

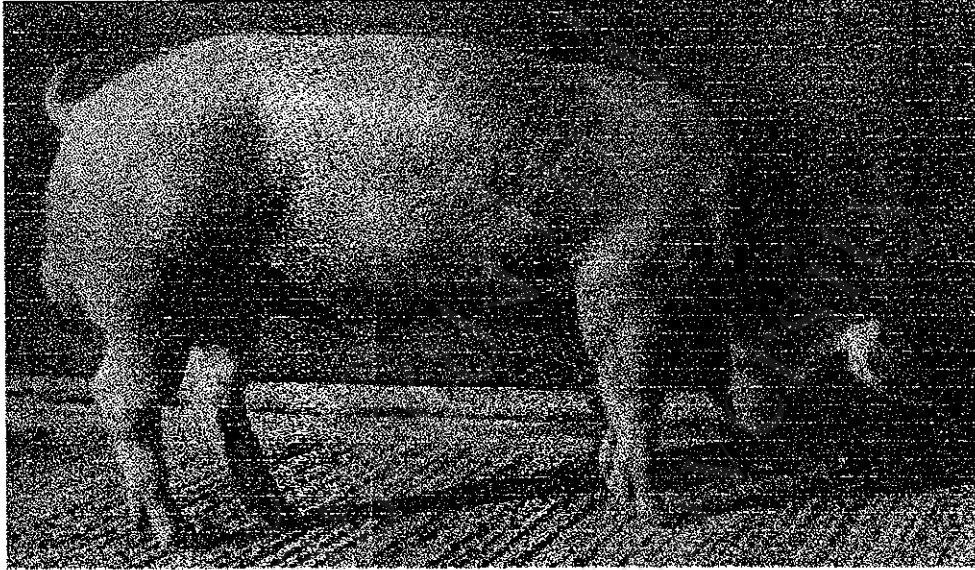
- ลำตัวสีขาว
- หูปรกยาว
- ลำตัวยาวหลังตรง
- สะโพกหนา
- หัวเล็กใบหน้าแคบ
- ขาสั้นและค่อนข้างอ่อน
- ให้น้ำเนื้อเบาก่อนคุณภาพดี

สุกกรพันธุ์นี้มีสีขาวตลอดทั้งลำตัวเช่นเดียวกับสุกกรพันธุ์ลาร์จไวท์ แต่ใบหูมีขนาดใหญ่กว่า และพับลงข้างหน้าหรือที่เรียกว่า หูปรก หัวมีขนาดเล็กเรียวยาวรับกับคอ จมูกยาว ลำตัวยาวค่อนข้างเล็ก หลังค่อนข้างตรง สะโพกกลมใหญ่เห็นเด่นชัด ขางขาสั้นและเด็กลงกว่าพันธุ์ลาร์จไวท์

จุดเด่นของสุกกรพันธุ์นี้คือเป็นสุกกรที่มีลำตัวยาวกว่าพันธุ์อื่น ๆ เพราะมีซี่โครงมากกว่าสุกกรพันธุ์อื่น 1 – 2 คู่ (มีซี่โครง 16 – 17) ในตัวเมียให้ลูกตกพอสสมควรคือประมาณ 10 – 12 ตัว เลี้ยงลูกเก่ง แต่สุกกรพันธุ์นี้มีข้อเสียคือ มีกระดูกขาอ่อนข้างเล็ก ซึ่งมักจะทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับขาหรือข้อเท้าอ่อนอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามสุกกรพันธุ์แลนด์เรซนี้ก็มีการเจริญเติบโตเร็ว มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารดี และให้คุณภาพซากที่ดี มีเนื้อแดงสูงมีมันน้อย ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันเช่นเดียวกับสุกกรพันธุ์ลาร์จไวท์

สุกกรพันธุ์แลนด์เรซนี้เหมาะที่จะใช้เป็นที่ตั้งพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ในการผลิตสุกกรพันธุ์ลูกผสม แต่โดยทั่วไปเกษตรกรนิยมสุกกรพันธุ์นี้เป็นแม่พันธุ์มากกว่า เพราะมีเต้านมมาก เนื่องจากเป็นพันธุ์สุกกรที่มีลำตัวยาว จึงทำให้เต้านมแต่ละเต้าอยู่ห่างกันเป็นการสะดวกต่อลูกสุกกรที่จะเข้าไปดูดกินนมจากแม่สุกกรพันธุ์และการให้ลูกก็คอกมากพอสสมควร

³ ไซยา อู๋สูงเนิน, คู่มือสุกกร PIG, (ศูนย์ผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท, 2533), หน้า 13 – 14.

รูปที่ 2 แสดงภาพสุกรพันธุ์แลนด์เรซ

3. สุกรพันธุ์ดูโรคเจอร์ซี่⁴ เป็นสุกรพันธุ์พื้นเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีลำตัวสีแดง ต่อมาได้มีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ขึ้นที่รัฐนิวยอร์กและที่รัฐนิวเจอร์ซี่ โดยที่รัฐนิวยอร์กเรียกสุกรพันธุ์ที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ว่า พันธุ์ดูโรค ส่วนที่รัฐนิวเจอร์ซี่เรียกว่าพันธุ์ เจอร์ซี่แดง ในเวลาต่อมาจึงได้เรียกชื่อรวมกันว่า ดูโรคเจอร์ซี่ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ลักษณะประจำพันธุ์ที่สำคัญมีดังนี้

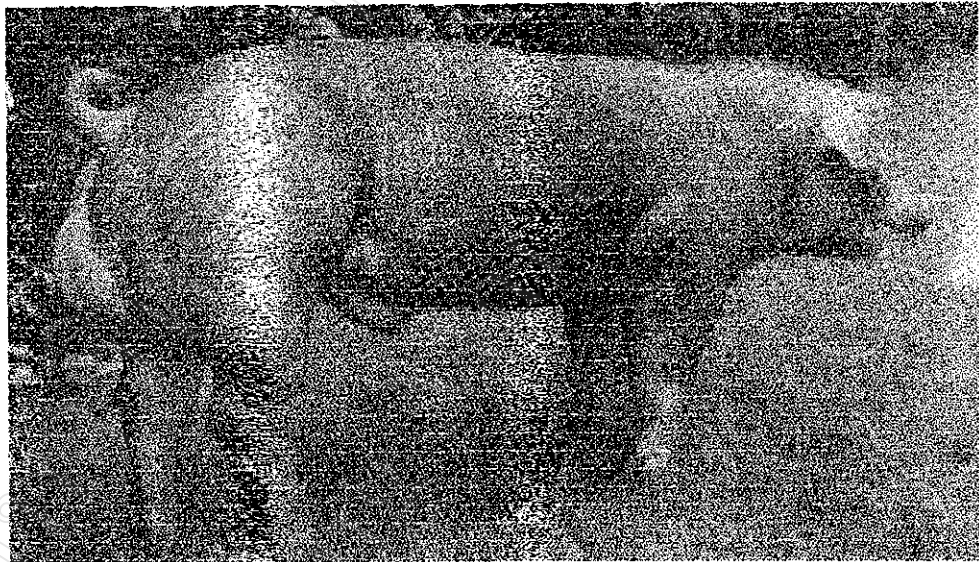
- ลำตัวสีแดงหรือแดงเข้ม
- ใบหูเล็กกึ่งตั้งกึ่งปรก
- ลำตัวสั้น สันหลังโค้งหนา
- ใบหน้าสั้น
- ให้มันมากกว่าลาร์จไวท์
- ให้ลูกไม่คด
- ทนต่อสภาพแวดล้อมได้ดี

สุกรพันธุ์นี้นิยมเรียกกันสั้นว่า ดูโรค เป็นพันธุ์สุกรที่มีสีเข้ม ความเข้มของสีมีความผันแปรจากสีน้ำตาลเข้มอ่อนลงมาจนถึงสีน้ำตาลอ่อนเกือบจะคล้ายสีทอง ใบหูมีขนาดเล็กตั้งเฉียงไปข้าง

⁴ ไซยา อู่สูงเนิน, คู่มือสุกร PIG, (ศูนย์ผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท, 2533), หน้า 14 – 15.

หน้า ปลายใบพับปรกเล็กน้อย หัวมีขนาดปานกลาง หน้ายาวพอประมาณ สะโพกกลมใหญ่เด่นชัด ความยาวลำตัวสั้นกว่าสุกรพันธุ์ลาร์จไวท์และแลนค์เรซ แต่ก็มีลำตัวที่หน้าและมีหลังโค้งมากกว่าพันธุ์ทั้งสอง ทำให้แลดูบึกบึนแข็งแรง เป็นสุกรประเภทพันธุ์เนื้อ มีคุณภาพซากที่ดีมากพันธุ์หนึ่ง

เนื่องจากสุกรพันธุ์นี้เป็นพันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตเร็ว ขุนให้อ้วนง่ายและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั่วไปได้ดี จึงนิยมใช้เป็นพ่อพันธุ์ผสมข้ามพันธุ์กับสุกรพันธุ์ลูกผสมเพื่อผลิตลูกพันธุ์สุกร 3 สายเลือดสำหรับเลี้ยงเป็นสุกรขุนส่งตลาด

รูปที่ 3 แสดงภาพสุกรพันธุ์ครีโอลเจอร์ซี่

นอกเหนือจากพันธุ์ที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังมีการนำเข้าสู่สุกรพันธุ์อื่น ๆ อีก เช่น สุกรพันธุ์เบอร์กเชอร์ สุกรพันธุ์แฮมเชอร์ สุกรพันธุ์เพียเทรียน ฯลฯ ซึ่งจะมีลักษณะและคุณสมบัติเด่นเหมาะแก่การเลี้ยง แต่ไม่ค่อยมีชื่อเสียงและไม่นิยมเลี้ยง

การจัดการฟาร์มสุกร

การจัดการฟาร์มสุกรหมายถึง การดำเนินการหรือวิธีปฏิบัติการใด ๆ เกี่ยวกับการผลิตสุกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอันนำมาซึ่งผลกำไรให้แก่ฟาร์มในอัตราสูงและคุ้มค่านแก่การลงทุน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการฟาร์มสุกรมีดังนี้

1. ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการเลี้ยงสุกร
2. การคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกร
3. การจัดการเกี่ยวกับอาหาร
4. การวางแผนผังฟาร์มและการจัดการเกี่ยวกับ โรงเรือน
5. การจัดการเกี่ยวกับการผสมพันธุ์
6. การวางแผนควบคุมโรค
7. การจัดเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการผลิต
8. การผลิตและการกำหนดเป้าหมายการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด

ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการเลี้ยงสุกร⁵

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการก่อตั้งฟาร์มเพื่อเลี้ยงสุกร คือ ทำเลที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสุกร เพื่อเป็นการช่วยป้องกันและลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในภายหลังได้ และทำให้เมื่ออำนาจต่อการเจริญเติบโตของสุกร ลดความเครียดหรือความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นให้มีน้อยลง และช่วยลดต้นทุนการผลิตสุกรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถึงแม้ว่าบางครั้งผู้เลี้ยงสุกรอาจจะไม่สามารถหาทำเลที่ถูกต้องตามหลักการที่วางไว้ แต่อาจจะช่วยให้ดีขึ้นได้โดยการเลือกพื้นที่หรือทำเลที่เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้ในพื้นที่บริเวณนั้น ซึ่งในการเลือกทำเลที่เหมาะสมควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. ภูมิอากาศและภูมิประเทศ ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีความเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิเป็นไปอย่างรุนแรง คือ เมื่อร้อนก็ร้อนจัด หรือเมื่อหนาวก็หนาวจัด ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโรงเรือนสุกรควรจะมีอุณหภูมิประมาณ 16 – 23 องศาเซลเซียส ดังนั้นถ้าทำเลที่ตั้งฟาร์มมีอุณหภูมิเหมาะสมแล้ว ก็จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและจัดการโรงเรือนเลี้ยงสุกรได้มากที่สุด

นอกจากนี้แล้ว ฟาร์มเลี้ยงสุกรไม่ควรตั้งอยู่ในสภาพภูมิประเทศที่สูงชันมากเกินไป เพราะจะทำให้มูลสุกรหรือของเสียอื่น ๆ ที่ระบายออกมา จะไหลลงไปทำให้เกิดความสกปรกต่อพื้นที่บริเวณใกล้เคียงได้ ทำเลที่ตั้งควรอยู่ในพื้นที่ที่สามารถเตรียมการก่อสร้างได้สะดวก

⁵ อนันต์ ศรีปราโมช, การเลี้ยงสุกร, (โครงการหนังสือเกษตรชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), หน้า

2. น้ำ การเลี้ยงสุกรนั้นจำเป็นต้องอาศัยน้ำจืดที่สะอาด และจะต้องมีปริมาณมากพอ ซึ่งปริมาณน้ำที่สุกรต้องการบริโภคนั้นจะแตกต่างกันออกไปตามฤดูกาลและวิธีการให้อาหาร แต่โดยเฉลี่ยแล้วก็ประมาณ 2 – 6 ลิตรต่อตัวต่อวัน นอกจากนี้เรายังต้องใช้น้ำสำหรับการชะล้างทำความสะอาดคอกและตัวสุกรเองด้วย น้ำที่ใช้ในฟาร์มนี้อาจได้มาจาก

- น้ำประปา
- น้ำบ่อ
- น้ำคลอง
- น้ำฝนที่กักเก็บไว้ใช้
- น้ำบาดาล

ในการจัดหาน้ำมาใช้ในฟาร์มจำเป็นต้องวางแผนไว้ล่วงหน้า ให้สามารถจัดหาน้ำมาใช้ได้วันละ 220 ลิตรต่อสุกรแต่ละแม่ และด้วยเหตุที่น้ำที่ต้องการภายในฟาร์มแต่ละวันมีปริมาณสูงมาก การอาศัยน้ำจากน้ำประปาจะเป็นการเสียค่าใช้จ่ายที่สูงมากเกินไป การอาศัยน้ำจากบ่อจึงดีกว่าจากแหล่งอื่น ๆ มาก เพราะการอาศัยน้ำจากน้ำฝนที่กักเก็บไว้ใช้มักไม่เพียงพอ และหากจะใช้น้ำจากบาดาลก็ควรได้รับการตรวจสอบปริมาณเกลือแร่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในน้ำเสียก่อน เพราะปริมาณเกลือแร่บางอย่างที่มีอยู่มากเกินไป เมื่อให้สุกรดื่มกินอาจเป็นสาเหตุให้สุกรท้องเสียหรือเกิดผลเสียอื่น ๆ ตามมาได้

3. ไฟฟ้า พลังงานไฟฟ้ามีความจำเป็นต่อฟาร์มเลี้ยงสุกรเช่นกัน เพราะอุปกรณ์หรือเครื่องอำนวยความสะดวกบางชนิดที่ใช้ในโรงเรือนจำเป็นต้องอาศัยพลังงานไฟฟ้า เช่น ไฟกกดูสุกร เครื่องผสมอาหาร บิมน้ำ และหลอดไฟฟ้าให้แสงสว่าง เป็นต้น ดังนั้นฟาร์มเลี้ยงสุกรถ้าเป็นไปได้ควรตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถต่อกระแสไฟฟ้ามาใช้ได้สะดวก หากไม่มีจำเป็นต้องหาเครื่องปั่นไฟ (ไดนาโม) หรือพลังงานจากแหล่งอื่นมาใช้ทดแทน

4. แหล่งอาหารสัตว์ จะเป็นการดีมากถ้าสามารถเลือกหาที่ตั้งฟาร์มที่อยู่ใกล้กับแหล่งอาหารสัตว์ได้ เพราะจะเป็นการช่วยลดต้นทุนค่าขนส่งอาหารได้มากที่สุด เช่น การทำฟาร์มเลี้ยงสุกรขนาด 60 แม่เราจะต้องใช้อาหารมาเลี้ยงในปริมาณมากถึงปีละ 360 ตัน เมื่อคิดค่าขนส่งก็จัดว่ามากพอสมควรอยู่ ถ้าหากฟาร์มตั้งอยู่ห่างไกลค่าขนส่งก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

5. ตลาดรับซื้อสุกรที่ผลิตได้ โดยทั่วไปการขนส่งสุกรที่ผลิตได้ออกไปจำหน่ายยังแหล่งรับซื้อ มักจะขนส่งกันทางรถยนต์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการขนส่งนี้จะทำให้สุกรเกิดความเครียดมากขึ้น อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในร่างกายของสุกร ที่อาจทำให้เกิดการสูญเสียน้ำหนักในระหว่างการขนส่งและทำให้คุณภาพของซากสุกรเหล่านี้เลวลง ดังนั้นถ้าฟาร์ม

เลี้ยงสุกรตั้งอยู่ใกล้แหล่งรับซื้อแล้ว จะทำให้ลดระยะเวลาในการขนส่ง ซึ่งจะช่วยให้ลดภาวะการเกิดความเครียดนี้ได้

6. การคมนาคม เพื่อเป็นการสะดวกในการนำอาหารมาเลี้ยงหรือเพื่อการขนส่งสุกรที่ผลิตได้ออกไปจำหน่ายยังตลาดรับซื้อ ฟาร์มควรตั้งอยู่ในทำเลที่มีเส้นทางคมนาคมสะดวก รถยนต์สามารถวิ่งเข้า - ออกได้สะดวกตลอดเวลาตามที่ต้องการ อย่างไรก็ตามที่ตั้งฟาร์มไม่ควรอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมมากเกินไป เพราะจะทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคได้ง่าย

7. แรงงานและการบริการช่วยเหลือ ในการทำฟาร์มเลี้ยงสุกร บางครั้งอาจจำเป็นต้องมีการจ้างวานแรงงานช่วยเป็นครั้งคราว และถ้าเป็นฟาร์มเลี้ยงสุกรขนาดใหญ่แล้วก็ต้องมีการจ้างลูกจ้างประจำซึ่งต้องใช้แรงงานมาก ดังนั้นถ้าฟาร์มตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถจ้างแรงงานได้ง่ายก็จะเป็นการสะดวกต่อการดำเนินงาน และบางครั้งการทำฟาร์มเลี้ยงสุกรอาจประสบปัญหาต้องขอบริการหรือขอความช่วยเหลือจากสัตวแพทย์ ช่างไฟฟ้า ช่างก่อสร้าง ซึ่งการขอบริการก็ควรจะสะดวกเช่นกัน

8. พื้นที่กฎหมายหวงห้าม ฟาร์มเลี้ยงสุกรจะต้องไม่อยู่ในเขตเทศบาลหรือเขตสุขาภิบาลที่มีกฎหมายห้ามมิให้เลี้ยงสุกร เพราะจะผิดกฎหมายและรบกวนทำความสะอาดเครื่องให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้เคียง เป็นผลทำให้ได้รับการรังเกียจจากบุคคลเหล่านั้นอีกประการหนึ่ง การเลี้ยงสุกรในเขตเทศบาลจะทำให้การขยายกิจการทำได้ด้วยความลำบากเพราะที่ดินมีราคาแพงไม่คุ้มกับการลงทุนในระยะแรก ๆ

9. โรคระบาดของสุกร ผู้เลี้ยงจะต้องศึกษาดูให้แน่นอนเสียก่อนว่าพื้นที่ที่จะใช้ตั้งฟาร์มเลี้ยงสุกรนั้นเคยเกิดโรคระบาดของสุกรมาก่อนหรือไม่ โดยเฉพาะโรคอหิวาต์สุกรเพื่อที่จะได้หาทางหลีกเลี่ยง หรือหาทางป้องกันไว้ล่วงหน้า

อนึ่งอาจเป็นไปได้ในการเลี้ยงสุกรเมื่อกิจการเจริญรุดหน้าขึ้นมาเราจำเป็นต้องขยายกิจการออกไป แต่กิจการใหม่นั้นควรอยู่ในเนื้อที่ฟาร์มเดียวกัน เพราะถ้าหากไม่อยู่ในเนื้อที่เดียวกันแล้วจะเป็นผลเสียต่อการควบคุมหรือการจัดการฟาร์มเป็นอย่างมาก ดังนั้นถ้าหากเป็นไปได้ควรเลือกพื้นที่ที่สามารถขยายกิจการออกไปได้เมื่อมีความจำเป็นในภายหน้า

การคัดเลือกพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกร

การเลี้ยงสุกรขุนจำเป็นจะต้องพิถีพิถันในเรื่องของการคัดเลือกสุกรไว้เป็นพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ เนื่องจากสุกรเหล่านี้จะเป็นตัวถ่ายทอดลักษณะที่พึงปรารถนาไปสู่ลูกหลาน การมีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดีก็จะมีโอกาสได้ลูกสุกรที่ดี สามารถทำกำไรต่อฟาร์มได้มาก การคัดเลือกพันธุ์สุกรจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากลักษณะมาตรฐานที่ใช้ดูลักษณะสุกรที่ดี เพื่อให้ได้พันธุ์สุกรที่ดีมาใช้เลี้ยงดังนี้

1. ขนาดและอายุสุกร
2. รูปร่างและลักษณะต่าง ๆ
3. ความยาวและความลึกของลำตัว
4. สันหลัง สะเอวมและบั้นท้าย
5. ลักษณะด้านข้างและบริเวณใต้พื้นท้อง
6. ไหล่ สะโพกและขาพับ
7. ความยาวและความตรงของขา ตลอดจนความแข็งแรงของข้อเท้า
8. ผิวหนังเรียบเกลี้ยง และกลมกลืนกับส่วนโค้งของร่างกายส่วนต่าง ๆ

ลักษณะของสุกรแม่พันธุ์ ควรจะมีลักษณะต่าง ๆ คือ

- เป็นลูกสุกรที่เกิดจากแม่ที่เคยให้ลูกคอก
- มีอัตราการเจริญเติบโตดี โตเร็วกว่าตัวอื่น ๆ ในฝูงเดียวกัน มีน้ำหนักไม่น้อยกว่า 90

กิโลกรัมเมื่ออายุ 5 เดือน

- มีอัตราการเปลี่ยนอาหารดี คือ กินอาหารน้อยแต่เพิ่มน้ำหนักได้มาก (กินอาหาร 2.8 - 3 กิโลกรัม ควรจะเพิ่มน้ำหนักได้ 1 กิโลกรัม)

- มีไขมันบาง
- มีเต้านมสมบูรณ์อย่างน้อย 12 เต้า
- มีโครงสร้างร่างกายแข็งแรง ลำตัวยาว ขาตรงแข็งแรง
- มีสุขภาพสมบูรณ์ ไม่มีประวัติการเจ็บป่วย ไม่เคยเป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- จะต้องไม่เป็นสุกรแม่พันธุ์ที่ได้มาจากการผสมแบบเลือดชิด
- มีลักษณะเป็นแม่พันธุ์ที่ดี หัวและคางบาง ตาแจ่มใส ไหล่เกลี้ยงเกลา หน้าอกใหญ่

ลำตัวยาวลึก หลังโค้งพองาม สะโพกอูมพอง และมีลักษณะแข็งแรงคล่องแคล่ว

ลักษณะของสุกรพ่อพันธุ์

สุกรพ่อพันธุ์ นับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผสมพันธุ์มาก เพราะคุณสมบัติที่ถ่ายทอดมายังลูกสุกรที่ผลิตได้อาจน้อยก็ครั้งหนึ่งได้รับมาจากสุกรพ่อพันธุ์ ดังนั้น การคัดเลือกสุกรพ่อพันธุ์จำเป็นต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบ เพราะหากได้สุกรพ่อพันธุ์ที่มีสายเลือดไม่ดีแล้ว ก็ย่อมจะทำให้ลูกสุกรที่ผลิตได้มีสายเลือดที่ไม่ดีเช่นกัน ซึ่งหลักการพิจารณาคัดเลือกสุกรพ่อพันธุ์ไว้ทำพันธุ์ก็มีดังนี้

- จะต้องไม่เป็นสุกรพ่อพันธุ์ที่ได้มาจากการผสมพันธุ์แบบเลือดชิด
- เป็นสุกรที่มีการเจริญเติบโตเร็วที่สุด

- มีประสิทธิภาพในการใช้อาหารไม่เกิน 3 ต่อ 1 มีเปอร์เซ็นต์เนื้อแดงในซากสูง โดยสามารถทราบได้จากการวัดความหนาของมันที่สันหลังเมื่อมีอายุได้ 5 เดือน
- จะต้องมีเต้านมอย่างน้อย 12 เต้า และเต้านมวางเรียงเป็นแถวเป็นระเบียบเพราะว่าสุกรพ่อพันธุ์มีอิทธิพลสูงในการถ่ายทอดคุณสมบัติเกี่ยวกับเต้านมของลูกสุกรในเพศเมีย
- รูปร่างสันทนต์ มีลักษณะที่เป็นพ่อพันธุ์เต็มๆ ตาแจ่มใส ขาแข็งแรง ระบบอวัยวะสืบพันธุ์เจริญเติบโตเต็มที่ ลูกอ้มทะทั้ง 2 ข้างมีรูปร่างลักษณะเท่ากัน

การจัดการเกี่ยวกับอาหาร

อาหารถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงสุกรให้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากต้นทุนค่าอาหารนั้นเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตสุกรทั้งหมด คิดได้ประมาณ 70 – 80 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนรวม นอกจากนั้นสุกรยังต้องการอาหารที่มีคุณภาพดีเพื่อใช้ในการเจริญเติบโต การดำรงชีวิต และการสืบพันธุ์ สุกรต้องการสิ่งดังต่อไปนี้

1. น้ำ เป็นสิ่งที่มีค่ามากที่สุดในการเลี้ยงสุกร โดยปกติแล้วสุกรต้องการน้ำโดยเฉลี่ยวันละ 2 – 2.5 ลิตร หรือประมาณ 2 เท่าของจำนวนน้ำหนักของอาหารที่สุกรกินเข้าไป แต่ถ้าวันใดอากาศร้อนอบอ้าวสุกรก็อาจจะกินน้ำได้ถึงวันละ 4 - 5 ลิตร ต่อ อาหารที่กิน 1 กิโลกรัม น้ำที่นำมาใช้ในการเลี้ยงสุกรควรเป็นน้ำที่ใสสะอาดและมีคุณภาพดี

2. อาหารพลังงาน หมายถึง อาหารจำพวกแป้ง หรือ คาร์โบไฮเดรตที่มีไขมันเป็นส่วนประกอบบ้างเล็กน้อย สุกรต้องการอาหารพลังงานประมาณ 70 – 80 เปอร์เซ็นต์ของอาหารทั้งหมดเพื่อการเจริญเติบโตและเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปกติ ซึ่งความต้องการอาหารประเภทพลังงานจะแตกต่างกันไปตามอายุของสุกร เช่น สุกรอายุน้อยต้องการมากกว่าสุกรที่มีอายุมาก แม่พันธุ์สุกรอุ้มท้องต้องการน้อยกว่าแม่พันธุ์สุกรเลี้ยงลูกซึ่งมีความต้องการมากกว่า แต่ไม่ควรให้มากเกินความต้องการของสุกรเพราะอาหารพลังงานส่วนเกินจะเก็บสะสมไว้ในรูปของไขมันซึ่งจะทำให้สุกรอ้วนเกินไป

3. อาหารโปรตีน โปรตีนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 3.1 ซ่อมแซมเนื้อเยื่อส่วนที่สึกหรอ
- 3.2 สร้างเนื้อเยื่อใหม่เพื่อการเจริญเติบโตและการสืบพันธุ์
- 3.3 สร้างฮอร์โมนและเอนไซม์บางชนิดที่จำเป็นต่อร่างกาย
- 3.4 สร้างธาตุในเลือด กล้ามเนื้อ อวัยวะภายใน กระดูก ผิวหนังและขนตามร่างกาย
- 3.5 สร้างภูมิคุ้มกัน

อย่างไรก็ตาม การขาดโปรตีนในสุกรก็มักพบเห็นบ่อย ๆ เนื่องจากอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรส่วนใหญ่เป็นอาหารที่ให้พลังงาน มีอาหารโปรตีนต่ำ ซึ่งลักษณะการขาดโปรตีนในสุกรนั้นสังเกตได้ง่าย โดยเฉพาะในสุกรที่กำลังเจริญเติบโต ซึ่งการได้รับโปรตีนไม่เพียงพอจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตช้ากว่าปกติ มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารต่ำ อ่อนแอและเป็นโรคง่าย

4. อาหารเยื่อใย เป็นอาหารที่ให้พลังงาน โปรตีน และอื่น ๆ ที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง นอกจากให้พลังงานแล้วยังช่วยในการย่อยอาหารและการขับถ่ายของสุกรดีขึ้นด้วย สำหรับอาหารเยื่อใยที่เหมาะสมสำหรับการใช้เลี้ยงสุกรคือ หญ้าขน แต่การให้อาหารประเภทนี้ไม่ควรให้เกินไปโดยเฉพาะกับสุกรที่กำลังเจริญเติบโต โดยไม่ควรให้สูงเกิน 5 เปอร์เซ็นต์ แต่สำหรับพ่อพันธุ์ หรือ แม่พันธุ์สุกรอาจให้ได้มากถึง 15 – 20 เปอร์เซ็นต์

5. กรดไขมัน สุกรต้องการกรดไขมันเพื่อเป็นตัวช่วยในการทำละลายและช่วยในการดูดซึมวิตามินบางชนิดเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น โดยทั่วไปสุกรจะต้องการกรดไขมันประมาณ 0.03 – 0.22 เปอร์เซ็นต์ การเติมไขมันลงในอาหารจะช่วยให้สุกรกินอาหารได้มาก และมีอัตราการเจริญเติบโตเป็นปกติ แต่ถ้าให้มากเกินไปก็จะทำให้สุกรอ้วน จึงควรเติมไขมันในปริมาณที่พอเหมาะเท่านั้น

6. แร่ธาตุ แร่ธาตุที่จำเป็น (Essential elements) ต่อการเจริญเติบโตของสุกร มีอยู่ 15 ชนิด ได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส สังกะสี ไอโอดีน โซเดียม โคบอลต์ กำมะถัน มังกานีส แมกนีเซียม เหล็ก โบแทสเซียม ทองแดง คลอรีน ซิลิเนียม และ โมลิบดีนัม ซึ่งมักจะมีอยู่ประมาณ 7 ชนิดที่มักจะไม่เพียงพอต่อความต้องการของสุกร ซึ่งก็มี แคลเซียม ฟอสฟอรัส โซเดียม คลอรีน เหล็ก สังกะสี และไอโอดีน สาเหตุที่ขาดแร่ธาตุเหล่านี้เนื่องจาก สุกรต้องใช้แร่ธาตุเหล่านี้ในการเจริญเติบโต การดำรงชีวิต การสืบพันธุ์ มากกว่าแร่ธาตุอื่น ๆ และในอาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรนั้นก็ยังมีแร่ธาตุเหล่านี้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของสุกรในแต่ละวัน ดังนั้นผู้เลี้ยงสุกรจึงจำเป็นต้องเติมแร่ธาตุเหล่านี้ลงไปในการให้อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรเพื่อป้องกันการขาดแร่ธาตุต่าง ๆ เหล่านี้

7. วิตามิน วิตามินเป็นสารประกอบอินทรีย์ที่จำเป็นต่อร่างกายสุกร เพื่อช่วยให้ระบบอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายทำหน้าที่ได้โดยปกติ ซึ่งวิตามินที่สุกรต้องการมีอยู่หลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดก็มีหน้าที่เฉพาะตัวแตกต่างกันไป บางชนิดสุกรสามารถสร้างได้เอง แต่ก็มีหลายชนิดที่ต้องอาศัยจากอาหารที่กินเข้าไป โดยปกติสุกรจะต้องการวิตามินเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ถ้าขาดวิตามินก็จะแสดงอาการผิดปกติทางร่างกายให้เห็นทันที สำหรับวิตามินที่ควรเติมลงในอาหารที่ใช้เลี้ยงสุกร คือ วิตามินเอ วิตามินดี โรโบฟลาวิน ในอาซีน กรดแพนโทนิค โคลิน และวิตามินบี 12 เพื่อป้องกันการขาดวิตามินของสุกร

ตารางที่ 1 แสดงระดับความต้องการสารอาหารของสุกรระยะกำลังเจริญเติบโต
เลี้ยงแบบให้กินอาหารเต็มที (Fedad libitun)⁶

น้ำหนักตัว (กก.)	5 – 10	10 – 20	20 – 35	35 – 60	60 – 100
น้ำหนัก เพิ่มต่อวัน (กก.)	0.30	0.50	0.60	0.75	0.90
ชนิดสารอาหาร	ระดับความต้องการ : เปอร์เซ็นต์หรือจำนวนต่อกิโลกรัมของอาหาร				
พลังงานและ โปรตีน					
พลังงานย่อยได้ (ก) (กิโลแคลอรี)	3,500	3,500	3,300	3,300	3,300
พลังงานใช้ประโยชน์ (ก)	3,360	3,360	3,170	3,170	3,170
โปรตีน (ข) %	22	18	16	14	13
แร่ธาตุ %					
แคลเซียม	0.80	0.65	0.65	0.50	0.50
ฟอสฟอรัส	0.60	0.50	0.50	0.40	0.40
โซเดียม	-	0.10	0.10	-	-
คลอรีน	-	0.13	0.13	-	-
วิตามิน					
บีต้าแคโรทีน (มก.)	4.4	3.5	2.6	2.6	2.6
วิตามินเอ (ไอยู)	22.00	17.50	13.00	13.00	13.00
วิตามินดี (ไอยู)	220	200	200	125	125
วิตามินอี (มก.)	11	11	11	11	11
โทอะมิน (มก.)	1.3	1.1	1.1	1.1	1.1
ไรโบฟลาวิน (มก.)	3.0	3.0	2.6	2.2	2.2
ไนอาซีน (ค) (มก.)	22	18	14	10	10
กรดแพนโทธีนิก (มก.)	13	11	11	11	11
วิตามินบี (มก.)	1.5	1.5	1.1	-	-
โคลีน (มก.)	1,100	900	-	-	-
วิตามินบี 12 (ไมโครกรัม)	22	15	11	11	11

⁶ ไชยา อุษยสุนเนิน, คู่มือสุกร PIG, (ศูนย์ผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท, 2533), หน้า 104 – 105.

- หมายเหตุ (ก) เป็นระดับพลังงานที่ยืดข้าวโพดเป็นหลัก ถ้าหากใช้ธัญพืชชนิดอื่นที่ให้พลังงานต่ำกว่าหรือปานกลาง ระดับพลังงานก็จะเปลี่ยนไปและไม่ตรงกับที่สุกรต้องการ ซึ่งอาจจะทำให้การเปลี่ยนอาหาร (Feed conversion) ลดลง หากใช้พลังงานต่ำลง
- (ข) ระดับโปรตีนที่ต้องการโดยประมาณ ที่คาดว่าจะมีกรดอะมิโนที่จำเป็นตรงกับความต้องการของสุกร ถ้าหากใช้ธัญพืชอื่นแทนข้าวโพดจำเป็นต้องเพิ่มระดับโปรตีนในอาหารอีก 1 – 2%

ปัจจุบันสามารถจำแนกอาหารที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรได้ 4 ชนิด ดังนี้

1. เศษอาหาร เป็นวิธีการให้อาหารสุกรแบบดั้งเดิม โดยจะหาซื้อเศษอาหารจากร้านค้าร้านอาหาร กัดตาการ โรงแรม โรงงาน หรือแหล่งต่าง ๆ ที่มีเศษอาหารหลงเหลือมาใช้เลี้ยงสุกร โดยเฉพาะการใช้เลี้ยงสุกรขุนซึ่งนับว่าเหมาะสมมากที่สุด เศษอาหารต่าง ๆ จะมีโปรตีนโดยเฉลี่ย 3 – 5 เปอร์เซ็นต์ การใช้เศษอาหารถือเป็นวิธีที่มีต้นทุนค่าอาหารต่ำและสามารถหุงต้มได้ง่ายในด้านอาหารมากที่สุด แต่วิธีการนี้ก็ต้องการแรงงานมากเช่นกัน โดยจะต้องนำเศษอาหารที่หามาได้คั้นให้สุกเสียก่อนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคที่อาจจะติดมากับเศษอาหารต่าง ๆ

2. ปลายข้าว และ รำ เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสุกรในชนบท เนื่องจากสามารถหาปลายข้าวและรำได้อย่างสะดวก โดยจะนำปลายข้าวไปคั้นให้สุกเสียก่อน โดยปกตินิยมใส่ผักลงไปคั้นด้วย จากนั้นจึงนำรามาผสมลงไป หรือ จะนำปลายข้าวไปแช่น้ำทิ้งไว้ประมาณ 10 – 12 ชั่วโมงแล้วจึงใส่รามาผสมลงไปก็ได้ แต่การเลี้ยงด้วยวิธีนี้หากให้อาหารสุกรมากเกินไปเกินความต้องการของสุกรแล้วจะทำให้สุกรอ้วนจัดและมีไขมันมาก กรณีที่เป็นสุกรขุนถ้าผู้ซื้อตีราคาตามคุณภาพของซากแล้วจะทำให้ราคาสุกรไม่มีนัย

3. อาหารสำเร็จรูป เป็นวิธีการให้อาหารสุกรที่สะดวกที่สุด มีมากมายหลายประเภทให้ผู้เลี้ยงสุกรเลือกใช้ได้ตามต้องการ โดยแบ่งได้เป็น

3.1 อาหารสำเร็จรูปโดยตรง มีทั้งชนิดผงและเม็ด เป็นอาหารที่นำไปใช้เลี้ยงสุกรได้ทันที โดยจะมีระดับโปรตีนเหมาะสมกับความต้องการของสุกรในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโต

3.2 อาหารเข้มข้นหรือหัวอาหาร อาหารชนิดนี้จะมีส่วนผสมของวัตถุดิบที่ให้เปอร์เซ็นต์อาหารโปรตีน แร่ธาตุ วิตามิน และอาหารเสริมอื่น ๆ ในปริมาณที่สูง เมื่อนำไปใช้งานจะต้องนำไปผสมกับปลายข้าว รำ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่หาง่ายและมีราคาถูก โดยผสมตามอัตราส่วนที่กำหนดหรือที่เหมาะสมต่อการนำไปใช้เลี้ยงสุกรแต่ละประเภท

3.3 ฟรีมิกซ์หรือสารผสมถ่วงหน้า เป็นอาหารที่ประกอบด้วยวิตามิน แร่ธาตุและสารเสริมปลีกย่อยชนิดอื่น ๆ เช่น สารกระตุ้นการเจริญเติบโตและยาปฏิชีวนะ เป็นต้น อยู่ในปริมาณที่สูง โดยจะใช้ผสมลงในอาหารเลี้ยงสุกร ในกรณีที่ซื้อวัตถุดิบมาผสมเองเพื่อให้ได้อาหารที่มีปริมาณวิตามินและแร่ธาตุเหมาะสมกับความต้องการของสุกรในระยะต่าง ๆ

4. อาหารผสมเอง เป็นวิธีการใช้อาหารเลี้ยงสุกรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและเหมาะสมกับการเลี้ยงสุกรในปัจจุบัน โดยผู้เลี้ยงจะต้องหาซื้อวัตถุดิบ เช่น ปลาช่อน ข้าวโพด รำ ปลาป่น กากถั่ว วิตามิน แร่ธาตุ และอื่น ๆ มาผสมใช้เอง ซึ่งจะต้องผสมให้ได้ตามสูตรต่าง ๆ ตามความต้องการของสุกรแต่ละประเภทแต่ละขนาดของอายุการเจริญเติบโต โดยวิธีการนี้จะทำให้สามารถลดต้นทุนค่าอาหารที่ใช้ในการผลิตสุกรได้ รวมทั้งยังได้อาหารที่ดี ไม่มีสารปลอมปนและตรงกับความต้องการอีกด้วย

อาหารสุกรสูตรต่าง ๆ⁷ แสดงได้ดังตารางที่ 2 - 7

ตารางที่ 2 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงสุกรสูตรที่ 1

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สุกรรุ่น โปรตีน 16%	สุกรขุน โปรตีน 14%	สุกรอ้วนท้อง โปรตีน 14%	สุกรเลี้ยงลูก โปรตีน 16%
ข้าวโพด	58.74	64.39	55.41	49.82
รำละเอียด	20	20	30	30
กากถั่วเหลือง	14.76	9.21	8.29	12.53
ปลาป่น	4	4	4	5
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1.70	1.70	1.70	1.90
เกลือ	0.35	0.35	0.35	0.50
แอล - ไตซีน	-	0.10	-	-
ฟอสฟอรัส	0.25	0.25	0.25	0.25
รวม	100	100	100	100

⁷ ที่มา : สูตรอาหารสุกรของแผนกสัตว์เล็ก กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 3 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงสูตรที่ 2

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สูตรรุ่น 1	สูตรรุ่น 2	สูตรรุ่น 1	สูตรรุ่น 2
	โปรตีน 15%	โปรตีน 15%	โปรตีน 14%	โปรตีน 15%
มันเส้น	49.65	52.31	44.76	43.88
รำละเอียด	20	20	30	30
กากถั่วเหลือง	19.95	5.54	14.14	4.92
กากถั่วลิสง	-	10	-	10
ปลาป่น	4	6	5	5
กากน้ำตาล	4	4	4	4
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1.70	1.30	1.50	1.50
เกลือ	0.35	0.35	0.35	0.35
แอล - ไทซีน	-	0.15	-	0.10
ดีแอล - เมทไธโอนีน	0.10	0.10	-	-
ฟรீมิกซ์	0.25	0.25	0.25	0.25
รวม	100	100	100	100

ตารางที่ 4 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงสูตรที่ 3

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สูตรอู่มห้อง	สูตรเลี้ยงลูก
	โปรตีน 13%	โปรตีน 15%
มันเส้น	46.62	53.67
รำละเอียด	30	20
กากถั่วเหลือง	13	17.68
ปลาป่น	4	6
กากน้ำตาล	4	4
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1.70	1.90
เกลือ	0.35	0.50
ฟรீมิกซ์	0.25	0.25
รวม	100	100

ตารางที่ 5 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงสูตรที่ 4

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สูตรขุนตั้งแต่หย่านม – น้ำหนัก 30 กิโลกรัม		
	1	2	3
รำละเอียด	20	20	40
ปลายข้าว	-	-	24
ข้าวโพด	55	-	15
ข้าวฟ่าง	-	55	-
ปลาป่น	10	10	10
กากถั่วเหลือง	7	7	5
เปลือกหอยป่น	1	-	0.5
กระดูกป่น	-	1	0.5
เกลือป่น	0.5	0.5	0.5

หมายเหตุ : ควรให้อาหารเสริม วิตามิน แร่ธาตุ และยาปฏิชีวนะด้วย

ตารางที่ 6 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงสูตรที่ 5

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สูตรขุนขนาดน้ำหนัก 30 - 60 กิโลกรัม		
	1	2	3
รำละเอียด	20	20	40
ปลายข้าว	-	-	20
ข้าวโพด	60	-	15
ข้าวฟ่าง	-	59	-
ปลาป่น	6	6	6
กากถั่วเหลือง	7	7	7
กากถั่วลิสง	5	6	5
เปลือกหอยป่น	0.5	-	2
กระดูกป่น	0.5	2	-
เกลือป่น	0.5	0.5	0.5

ตารางที่ 7 แสดงสูตรอาหารเลี้ยงลูกสุกรที่ 6

วัตถุดิบที่ใช้ (กิโลกรัม)	สูตรขุนขนาดน้ำหนัก 60 กิโลกรัม - ส่งตลาด		
	1	2	3
รำละเอียด	20	20	30
ปลายข้าว	-	-	40
ข้าวโพด	60	-	20
ข้าวฟ่าง	-	68	-
ปลาป่น	4	4	4
กากถั่วลิสง	6	7	5
เปลือกหอยป่น	1.5	1.5	1.5
เกลือป่น	0.5	0.5	0.5

การให้อาหารลูกสุกร (ก่อนอายุ 8 สัปดาห์) จะเริ่มให้อาหารตั้งแต่ลูกสุกรยังอยู่ในระยะคุณนมแม่ เพื่อให้

1. สามารถหย่านมลูกสุกรได้ก่อนกำหนด
2. ช่วยให้ลูกสุกรมีอัตราการเจริญเติบโตดี แข็งแรง มีอัตราการรอดตายสูง
3. ช่วยไม่ให้แม่พันธุ์สุกรมีสภาพร่างกายที่ทรุดโทรมจนเกินไป
4. ช่วยให้แม่พันธุ์สุกรเป็นสัด สามารถผสมพันธุ์ได้เร็วขึ้น
5. ช่วยให้แม่พันธุ์สุกรมีผลผลิตสูง

สำหรับอาหารที่จะให้แก่ลูกสุกรในระยะคุณนมแม่นี้ จะต้องเป็นอาหารที่มีคุณภาพดี ให้พลังงานและโปรตีนสูง มีเชื้อโรคต่ำ ย่อยง่ายและมีรสชาติชวนกิน ซึ่งนิยมใช้อาหารลูกที่เรียกว่า "อาหารหมูนม" เลี้ยง จะช่วยให้ลูกสุกรกินอาหารได้ดี แต่ทั้งนี้จะต้องจัดให้ไว้ในที่เฉพาะที่สามารถกั้นไม่ให้แม่พันธุ์สุกรแย่งอาหารลูกสุกรกินได้

การให้อาหารลูกสุกรเล็ก เป็นการให้อาหารลูกสุกรในระยะแรกของการหย่านม เพื่อช่วยเร่งให้ลูกสุกรมีการเจริญเติบโตเป็นไปด้วยดี จึงไม่ควรจำกัดการให้อาหาร ควรให้ลูกสุกรได้กินอาหารอย่างเต็มที่ ซึ่งอาหารที่จะใช้เลี้ยงลูกสุกรในระยะนี้ ควรเป็นอาหารที่ให้พลังงานมาก แต่ลดโปรตีนให้ต่ำลงพอเหมาะกับความต้องการของลูกสุกร ทั้งนี้ทั้งนั้นปริมาณอาหารไม่ควรจะมากเกินไปจนทำให้สุกรเกิดโรคอ้วนได้

การให้อาหารสุกรขุน สุกรในระยะนี้ต้องการอาหารที่มากเพียงพอกับความต้องการของร่างกายที่มีสูง เพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาหารที่ให้อาจควรมีคุณภาพดีเหมาะสมกับความต้องการของสุกรและควรให้สุกรได้กินอาหารอย่างเต็มที่ แต่การเลี้ยงสุกรขุนเพื่อส่งตลาดนั้นมีความเสี่ยงต่อราคาตลาดค่อนข้างสูง ผู้เลี้ยงจึงควรลดต้นทุนด้านอาหารลงให้มากที่สุด อาจจะใช้การเลี้ยงสุกรด้วยเศษอาหาร หรือ ใช้อาหารผสมเอง

การให้อาหารสุกรพันธุ์ สำหรับสุกรสาวที่เลี้ยงไว้เป็นแม่พันธุ์ ในระยะแรกของการเจริญเติบโตควรให้อาหารที่มีคุณภาพดีและปริมาณมากพอกับความ ต้องการ จนกระทั่งแม่พันธุ์สุกรมีน้ำหนักประมาณ 60 กิโลกรัมโดยอาหารที่ใช้เลี้ยงนั้นจะต้องมีสารอาหารเพียงพอกับความ ต้องการเพื่อให้แม่พันธุ์สุกรเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ หลังจากนั้นจะต้องเริ่มจำกัดอาหารเพื่อไม่ให้แม่พันธุ์สุกรเป็นโรคอ้วน เมื่อเป็นสัปดาห์แรกจึงค่อยเพิ่มอาหารให้มากขึ้นเพื่อช่วยกระตุ้นให้แม่พันธุ์สุกรสาวพร้อมจะรับการผสมพันธุ์เมื่อเป็นสัปดาห์ที่ 2

การให้อาหารแม่พันธุ์สุกรอุมท้อง จะต้องให้อาหารเพียงพอกับความ ต้องการ แต่ในช่วงสุดท้ายของการอุมท้อง คือประมาณ 75 วันก่อนถึงกำหนดคลอด จะต้องให้อาหารเพิ่มมากขึ้นแต่จะขึ้นอยู่กับสภาพความสมบูรณ์ของร่างกายแม่พันธุ์สุกรด้วย

การให้อาหารพ่อพันธุ์สุกร ควรให้อาหารที่มีสารอาหารเพียงพอกับความ ต้องการของสุกร เพื่อให้มีความสมบูรณ์พันธุ์ แต่จะต้องระมัดระวังไม่ให้พ่อพันธุ์สุกรอ้วน เพราะจะเป็นผลทำให้พ่อพันธุ์สุกรเสียความรู้สึกทางเพศ ไม่อาจใช้เป็นพ่อพันธุ์สุกรที่ดีได้

นอกจากอาหารจะเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เลี้ยงสุกรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับสุกรในแต่ละวัยแล้ว ผู้เลี้ยงสุกรยังจะต้องทราบอีกด้วยว่าสุกรที่เลี้ยงนั้นอยู่ในช่วงวัยไหนเพื่อที่จะเลือกอาหารให้เหมาะสม ดังนั้นจึงสรุประยะเวลาวงจรชีวิตสุกรให้ทราบดังต่อไปนี้

ระยะเวลาวงจรชีวิตของสุกร

ระยะเวลาในการตั้งท้อง	114	วัน
ระยะดูคนม (ลูกสุกร)	21 – 56	วัน
ระยะเติบโต (สุกรรุ่น)	90 – 150	วัน
อายุเมื่อน้ำหนัก 90 ก.ก. (สุกรขุน)	4 – 7	เดือน
อายุเมื่อเริ่มเป็นหนุ่มสาว	5 – 8	เดือน
อายุที่เหมาะสมในการผสมพันธุ์ครั้งแรก	8	เดือน
ระยะเวลาที่ให้ลูกสุกรได้คี่	4 – 8	ปี
อายุ	12 – 15	ปี

การวางแผนผังฟาร์มและการจัดการเกี่ยวกับโรงเรือน

การวางแผนผังฟาร์ม

สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปหลังจากเลือกทำเลที่ตั้งฟาร์มที่เหมาะสมได้แล้วคือ การวางแผนผังของฟาร์มเลี้ยงสุกรให้ถูกต้อง นอกจากนี้แล้วผังของโรงเรือนสำหรับเลี้ยงสุกรจะต้องคำนึงถึงความสะดวกในการปฏิบัติงาน ให้มีความคล่องตัวสูง และจะต้องคำนึงถึงการป้องกันโรคระบาดด้วย หลักการวางแผนมีดังนี้

1. อาคารสำนักงานควรอยู่นอกรั้วฟาร์มเลี้ยงสุกร
2. ควรมีบ่อน้ำขังน้ำเสียก่อนที่จะเข้าสู่ตัวฟาร์ม
3. โรงเรือนพักสุกร ควรอยู่ห่างจากรั้วฟาร์มที่เลี้ยงสุกรไม่น้อยกว่า 10 เมตร เพื่อเป็นการป้องกันโรคระบาดที่อาจติดมากับรถบรรทุกที่มาซื้อหรือส่งสุกร
4. โรงเรือนเลี้ยงสุกรควรอยู่ห่างจากรั้วเข้ามาไม่น้อยกว่า 50 เมตร
5. โรงเลี้ยงสุกรนั้นควรจะทำให้ความยาวของโรงเรือนอยู่ในแนวทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก ไม่ควรจะทำให้อยู่ในแนวทิศเหนือ หรือ ทิศใต้ซึ่งจะช่วยให้สภาพอากาศภายในโรงเลี้ยงสุกรไม่ร้อนเกินไปนักในตอนกลางวัน และในพื้นที่ที่มีลมแรงจัดก็ไม่ควรจะทำให้โรงเลี้ยงสุกรให้สูงเกินไปนัก

การสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกร

การสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรนั้นไม่มีข้อจำกัดตายตัวไปว่าจะต้องสร้างในลักษณะไหน หรือแบบกำหนดตายตัว เพราะการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรจะต้องสร้างให้เหมาะสมกับสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างแต่ละชนิด อย่างไรก็ตามการก่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรจะต้องคำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรือนที่สุกรอยู่ได้อย่างสบาย อากาศภายในไม่ร้อนจัด การระบายถ่ายเทอากาศเป็นไปได้สะดวก ไม่มีกลิ่นอับหรือกลิ่นเหม็น พื้นคอกแห้งไม่ชื้นแฉะ
2. สามารถใช้เนื้อที่ภายในโรงเรือนให้เป็นประโยชน์มากที่สุด คือ สามารถใช้พื้นที่มาเลี้ยงสุกรให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ควรออกแบบและจัดแบ่งคอกตามประเภทและขนาดของสุกรให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความรวดเร็วและประหยัดแรงงาน และยังจะช่วยให้คนงานหนึ่งคนสามารถรับผิดชอบจำนวนสุกรได้มากยิ่งขึ้น

4. โรงเรือนแบบที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนสามารถจะทำการขยาย เปลี่ยนแปลงสภาพของคอกภายในมาใช้เลี้ยงสุกรได้ตามขนาด ประเภทได้ตามต้องการ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนโครงสร้างใหญ่ ๆ ของโรงเรือนเลี้ยงสุกรและไม่ทำให้เกิดเสียเนื้อที่ภายในอาคารไปโดยเปล่าประโยชน์

5. การสร้างโรงเรือนควรจะคำนึงถึงการใช้งานในระยะยาว โดยจะต้องคำนึงถึงอายุการใช้งานว่าจะมีโครงการเลี้ยงยาวขนาดไหน มีปริมาณสุกรที่จะใช้เลี้ยงมากน้อยเท่าไร เพื่อที่จะได้จัดหาวัสดุการก่อสร้างมาใช้ให้เหมาะสมกับงาน

แบบของโรงเรือน

โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงสุกรในประเทศไทยจะต้องคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อมของประเทศ เพราะประเทศไทยนั้นมีสภาพอากาศที่ค่อนข้างร้อนจัด โรงเรือนจึงจำเป็นต้องสร้างให้โปร่ง โล่ง เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก ซึ่งแบบของโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงนั้นสามารถแบ่งได้ตามรูปแบบของหลังคาโรงเรือนได้ 5 ประเภทด้วยกัน คือ

1. แบบเพิงหมาแหงน โรงเรือนแบบนี้สร้างง่าย ราคาต่ำก่อสร้างถูก อากาศถ่ายเทได้ดีพอสมควร แต่โรงเรือนแบบนี้มีข้อเสียคือ ถ้าไม่มีต้นไม้บังให้ร่มเงา จะทำให้แสงแดดส่องได้ทั่วถึง และในฤดูร้อนแดดจะส่องมากเกินไป ทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนสูงเกินไป ในฤดูฝนหากฝนตกแรงก็จะทำให้ฝนสาดเข้าไปในโรงเรือนทำให้ชื้นและได้ง่าย

2. แบบเพิงหมาแหงนกลาย แบบนี้จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีข้อดีเพิ่มขึ้นเช่นกัน คือ จะมีกันสาดตรงด้านหน้ามาช่วยป้องกันแสงแดดและฝนได้ดีขึ้น

3. แบบหน้าจั่ว แบบนี้ค่าก่อสร้างสูงกว่าสองแบบแรก แต่ประสิทธิภาพในการป้องกันแสงแดดและฝนได้ดีกว่ามาก โรงเรือนแบบนี้ถ้าสร้างในลักษณะที่ความสูงเหมาะสมแล้วอากาศภายในโรงเรือนจะเย็นสบาย แต่ถ้าสร้างต่ำหรือเตี้ยเกินไปจะทำให้อากาศภายในโรงเรือนโดยเฉพาะในช่วงบ่ายร้อนอบอ้าว จึงควรระวังข้อนี้ให้มาก

4. แบบหน้าจั่วสองชั้น เป็นแบบที่มีความปลอดภัยจากแสงแดดและฝนมาก อากาศภายในโรงเรือนมีการระบายถ่ายเทดีที่สุด สุกรสามารถอาศัยอยู่ได้อย่างสบายและเหมาะสมที่สุด สำหรับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยแม้ว่าค่าก่อสร้างจะสูงไปบ้างแต่ก็ได้รับประโยชน์คุ้มค่า และเหมาะสมอย่างมากสำหรับการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพหลักและเลี้ยงในปริมาณมาก

5. แบบหน้าจั่วสองชั้นกลาย โรงเรือนแบบนี้นิยมใช้ในกรณีที่ต้องการขยายเนื้อที่ในโรงเรือนให้กว้างใหญ่ขึ้น มีคุณสมบัติไม่แตกต่างไปจากหน้าจั่วสองชั้น

วัสดุที่ใช้ในการสร้างโรงเรือน

เนื่องจากโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงสุกรไม่ได้เน้นในด้านความสวยงามแต่จะเน้นในด้านความคงทนถาวร ซึ่งวัสดุเหล่านี้ไม่จำเป็นจะต้องใช้ของที่มีราคาสูง แต่ควรจะเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย และมีในท้องถิ่นนั้น สำหรับโครงสร้างของโรงเรือนที่สำคัญที่ควรจะต้องพิจารณาเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างมีดังนี้

1. พื้นคอก - พื้นคอกสุกรที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีหลายชนิดด้วยกัน เช่น พื้นไม้เนื้อแข็ง พื้นคอนกรีต และพื้นสะแลต ซึ่งพื้นคอกที่ดีจะต้องเป็นพื้นที่ไม่ลื่น ถ้าเป็นพื้นคอนกรีตจะต้องไม่ขรุขระ แต่ไม่หยาบจนเกินไป พื้นจะต้องแห้งอยู่เสมอและรักษาความสะอาดได้ง่าย ดังนั้นพื้นคอกจะต้องสร้างให้มีความลาดเอียงไปทางด้านหลังของคอก เพื่อเป็นการช่วยให้น้ำที่ขังระบายได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

2. ฝาผนังคอก - สำหรับฝาที่ใช้ในปัจจุบันมีอยู่ 4 ชนิดคือ ฝาผนังไม้ เหล็กแป๊บ ฝาผนังอลูมิเนียม และฝาผนังอิฐบล็อก หากใช้ไม้เป็นฝาผนังควรจะต้องตีแนวตั้งเพื่อไม่ให้สุกรแกะฝาผนังเล่น ทำให้ไม่ต้องเปลี่ยนและซ่อมแซมฝาผนังบ่อย ๆ ส่วนฝาผนังชนิดอื่น ๆ นั้นมีความทนทานดี ใช้งานได้นานแต่ก็มีราคาแพง

3. หลังคา - หลังคาโรงเรือนสุกรควรเป็นวัสดุที่หาง่ายและมีราคาถูก การใช้หลังคาจากหรือหญ้าคานั้นอากาศในโรงเรือนเย็นสบายก็จริงแต่ถ้าใช้งานในระยะยาวแล้ว ควรใช้วัสดุถาวร เช่น สังกะสี หรือกระเบื้องจะดีกว่า แต่ถ้าเป็นหลังคาสังกะสีแล้วอากาศภายในโรงเรือนจะร้อนเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในช่วงเวลาบ่าย ซึ่งการป้องกันแก้ไขนั้นทำได้โดยทาสีด้านในของสังกะสี หรือเพิ่มความสูงของหลังคาโรงเรือนเลี้ยงสุกรก็จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

การสร้างคอกเลี้ยงสุกร

เมื่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงสุกรเสร็จเรียบร้อยแล้ว สิ่งที่จะต้องจัดสร้างต่อไปคือ คอกสำหรับเลี้ยงสุกรซึ่งจะสร้างตามประเภทของสุกรที่เลี้ยง แต่การจัดสร้างคอกภายในโรงเรือนนี้อาจจะสร้างให้มีคอกเหล่านี้ครบหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของสุกรที่จะเลี้ยง ดังนี้

1. คอกพ่อพันธุ์สุกร เป็นคอกที่เหลื่อมธรรมดา พื้นคอกอาจเป็นพื้นลาดปูนซีเมนต์หรือพื้นสะแลตก็ได้ ฝาผนังอาจเป็นฝาอิฐบล็อกหรือไม้เนื้อแข็งหรือท่อเหล็กก็ได้ ขนาดคอกประมาณ 3 - 3.5 เมตร และสูงประมาณ 1 - 2.5 เมตร ทั้งนี้เพื่อให้พ่อพันธุ์สุกรได้เดินออกกำลังกายเล่นบ้าง และป้องกันไม่ให้พ่อสุกรกระโดดออกไปข้างนอกได้ ที่ด้านหน้าคอกก็ให้สร้างรางน้ำ รางอาหารไว้เป็นรางยาวตลอดคอก

2. **คอกแม่พันธุ์สุกรสาว** เนื่องจากการเลี้ยงดูในระยะแรกนิยมเลี้ยงแบบผสม เพื่อกระตุ้นให้แม่พันธุ์สุกรสาวเป็นสัดเร็วขึ้น คอกเลี้ยงจึงสร้างเช่นเดียวกับคอกพ่อพันธุ์สุกรหรือคอกสุกรขุน อย่างไรก็ตามคอกชนิดนี้สามารถใช้เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรทดแทนได้เช่นกัน

3. **คอกแม่พันธุ์สุกรอุมท้อง** แม่พันธุ์สุกรอุมท้องนี้ ควรเลี้ยงแบบขังเดี่ยวเพื่อป้องกันการกระทบกระเทือน และสะดวกในการควบคุมอาหาร ให้ถูกต้องตามช่วงระยะเวลาการอุมท้องจนกระทั่งคลอด ซึ่งแม่พันธุ์สุกรจะกินและนอนในคอกนี้ตลอดเวลา จะปล่อยให้ไปเดินออกกำลังภายในแปลงหญ้าบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับแม่สุกรหลังหย่านม หลังจากที่ได้หย่านมลูกสุกรแล้วก็จะนำมาเลี้ยงในคอกนี้เช่นเดียวกัน ซึ่งจำนวนคอกแม่สุกรอุมท้องควรสร้างไว้ในจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนแม่พันธุ์ทั้งหมด

4. **คอกคลอด** เป็นคอกที่มีความสำคัญที่สุดในการผลิตสุกร การปล่อยให้แม่พันธุ์สุกรคลอดลูกในคอกธรรมดาที่ไม่ได้จัดทำไว้ให้สำหรับคลอดโดยเฉพาะ มักจะทำให้ลูกสุกรถูกแม่สุกรทับตายในอัตราที่สูง การแก้ปัญหาทำได้โดยการสร้างคอกสำหรับคลอดโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นคอกที่จะบังคับแม่สุกรให้อยู่กับที่ จะขยับได้แค่พลิกไปมาเท่านั้น ส่วนลูกสุกรจะวิ่งเข้าออกคอกนมแม่ได้ตลอดเวลา อาจสร้างแบบถาวรหรือเป็นกรงขกเข้าออกได้ คอกชนิดนี้จะมีจำนวนเพียง 7 - 14 วันเท่านั้น หลังจากนั้นก็จะย้ายแม่และลูกสุกรไปเลี้ยงในคอกแม่พันธุ์สุกรเลี้ยงลูกต่อไป

5. **คอกแม่พันธุ์สุกรเลี้ยงลูก** เป็นคอกสำหรับเลี้ยงแม่และลูกสุกรหลังจากออกจากคอกคลอดแล้ว โดยจะเลี้ยงแม่สุกรและลูกสุกรในคอกชนิดนี้ต่อไปจนกว่าจะหย่านม ภายในคอกชนิดนี้ควรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งกั้นไว้ให้เป็นคอกกักให้ความอบอุ่นแก่ลูกสุกร และให้อาหารเสริมเลี้ยงสุกร

6. **คอกสุกรเล็ก** เป็นคอกสำหรับการจัดการเลี้ยงดูลูกสุกรหลังหย่านมระยะแรก เมื่อลูกสุกรแข็งแรงดีแล้วก็นำไปเลี้ยงในคอกเลี้ยงสุกรขุนต่อไป

7. **คอกสุกรขุน** เป็นคอกที่สร้างให้มีรางน้ำ รางอาหาร ที่นอน ที่ถ่ายมูล โดยจัดที่กินอาหารไว้ด้านหน้าเป็นรางยาวตลอดคอก และทำคร่าวคอกด้านหน้าให้เอียงคร่อมรางอาหาร ทำมุมเอียงประมาณ 60 องศา เพื่อบังคับให้สุกรอื่นเฉพาะหน้าเข้าไปกินอาหารในราง ไม่ให้ยื่นขวางกับตัวอื่น ๆ ที่จะเข้ามากินอาหาร พื้นคอกควรลาดเทเล็กน้อยอาจเป็นพื้นปูนซีเมนต์ หรือพื้นสะแลคก็ได้ ผนังคอกจะเป็นอิฐบล็อคหรือท่อเหล็กก็ได้ ถัดจากพื้นคอกที่นอนเข้าไปส่วนหลังของคอกควรให้เป็นที่ยถ่ายมูล

การจัดการเกี่ยวกับการผสมพันธุ์

เป้าหมายสำคัญในการผสมพันธุ์ คือ เพื่อให้ได้ลูกสุกรที่สมบูรณ์ในแต่ละครอกจำนวนมาก รอคายคอนหย่านมจำนวนมาก ลูกสุกรทุกตัวมีการเจริญเติบโตเร็ว แม่สุกรกลับมาเป็นสัดหลัง จากคลอดลูกแต่ละรุ่นเร็ว และสามารถผสมติดได้เร็ว ในแต่ละปีหรือในชั่วชีวิตแม่สุกรตัวหนึ่ง ๆ จะได้ลูกมากกว่าสุกรตัวอื่น ๆ ที่จัดการการผสมพันธุ์ไม่ดี

การผสมพันธุ์สุกรเพื่อให้ผสมติดมากและได้ลูกต่อครอกมากนั้น มีหลักปฏิบัติทั่ว ๆ ไปดังนี้

- เลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ก่อนการผสมพันธุ์
- อย่าปล่อยให้สุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์อ้วนเกินไป
- อย่าผสมพันธุ์พ่อพันธุ์กับแม่พันธุ์ที่เป็นพี่น้องกัน หรือมีสายเลือดชิดกัน
- เลี้ยงสุกรพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ในโรงเรือนที่มีอากาศเย็น มีการถ่ายเทอากาศได้ดี
- คอกเลี้ยงพ่อพันธุ์ควรทำลานเดินให้พ่อพันธุ์เดินออกกำลังกาย หรือ เลี้ยงพ่อพันธุ์ใน

แปลงหญ้า

- ควรผสมพันธุ์สุกรสาวเมื่อเป็นสัดครั้งที่ 2 เพื่อให้ร่างกายมีความสมบูรณ์เต็มที่
- การผสมพันธุ์ควรผสมในเวลาอากาศเย็น คือ ตอนเช้า 1 ครั้ง และผสมซ้ำอีกครั้งหนึ่งหลังจากผสมครั้งแรก 12 ชั่วโมง
- หลังจากผสมพันธุ์แล้วต้องแยกแม่สุกรเลี้ยงต่างหาก ให้อาหารอย่างสมบูรณ์
- แม่สุกรที่ผสมหลายครั้งแล้วไม่ติด หรือให้ลูกสุกรต่อครอกน้อย ลูกไม่สมบูรณ์ ควรจะคัดออก ไม่เก็บไว้เป็นแม่พันธุ์ต่อไป
- ถ้าหาพ่อพันธุ์ที่ดี ๆ ไม่ได้ ควรจะผสมพันธุ์แม่สุกรโดยการผสมเทียม

ข้อปฏิบัติในการใช้สุกรพ่อพันธุ์ เพื่อเป็นการยืดอายุการใช้งานและส่งเสริมการผสมให้มีอัตราการผสมติดดีขึ้น เราควรจะทำดังนี้

1. การใช้สุกรพ่อพันธุ์ทำการผสมพันธุ์ ควรเริ่มใช้ผสมพันธุ์เมื่อมีอายุได้ 8 เดือนขึ้นไป เพราะถ้าหากใช้สุกรพ่อพันธุ์ที่มีอายุน้อยเกินไป จะทำให้สุกรพ่อพันธุ์มีอายุการใช้งานสั้นกว่าปกติ และสุกรพ่อพันธุ์ที่นำมาใช้ผสมพันธุ์ควรผ่านการฝึกให้เป็นเสียก่อน
2. อัตราการใช้สุกรพ่อพันธุ์ทำการผสมพันธุ์ ควรใช้ในอัตราที่เหมาะสมตามอายุ ในฤดูร้อนควรลดอัตราการใช้ผสมลงต่ำกว่าปกติ
3. เวลาที่เหมาะสมสำหรับการผสมพันธุ์ควรเป็นเวลาเย็น หรือเช้ามืด ไม่ควรผสมพันธุ์ในช่วงเวลาที่อากาศร้อน หรือเวลาอิ่มอาหารใหม่ ๆ เพราะจะทำให้สุกรพ่อพันธุ์เกิดอาการเครียดหรือช็อคตายได้

4. ในช่วงของการผสมพันธุ์ สุกรพ่อพันธุ์มักเกิดการเบื่ออาหาร ควรบำรุงด้วยอาหารประเภทโปรตีน เช่น นมสด ไข่เป็ด ไข่ไก่ ทั้งฟอง

5. ถ้าสุกรแม่พันธุ์มีขนาดเล็กกว่าสุกรพ่อพันธุ์มากเกินไป ควรใช้ของผสมพันธุ์เข้าช่วยเหลือ

การเตรียมสุกรแม่พันธุ์ก่อนทำการผสมพันธุ์ สำหรับสุกรแม่พันธุ์สาวที่เราคัดเลือกและเลี้ยงไว้เป็นแม่พันธุ์นั้น สามารถที่จะทำการการผสมพันธุ์ได้เมื่อมีอายุ 7 – 9 เดือน หรือมีน้ำหนักตั้งแต่ 90 กิโลกรัมขึ้นไป แต่ก่อนที่เราจะทำการผสมพันธุ์นั้น จำเป็นจะต้องมีการปฏิบัติหรือเตรียมแม่พันธุ์ให้พร้อมก่อนการผสมพันธุ์ดังนี้

1. ควรทำการกำจัดโรคผิวหนัง หรือพยาธิภายนอกให้แก่สุกรแม่พันธุ์ให้หมดเสียก่อน โดยการอาบน้ำที่ผสมด้วยน้ำยามาพยาธิภายนอก
2. จะต้องทำการถ่ายพยาธิให้แก่สุกรแม่พันธุ์ ก่อนทำการผสมพันธุ์ 2 – 3 สัปดาห์ หรือหลังจากที่ทำการผสมพันธุ์แล้วไม่เกิน 2 เดือน
3. จะต้องทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหิวาต์ให้แก่สุกรแม่พันธุ์ ก่อนการผสมพันธุ์ ประมาณ 3 สัปดาห์ หรือหลังจากที่ทำการผสมไปแล้ว 20 – 40 วัน
4. ควรทำการตรวจโรคหึ่งติดคอเสียก่อน ก่อนทำการผสมพันธุ์ประมาณ 3 สัปดาห์
5. จะต้องทำการขุนสุกรแม่พันธุ์สาว โดยการเพิ่มอาหารให้มากขึ้นเป็น 2 – 3 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัว คือประมาณ 3 – 4 กิโลกรัมก่อนการผสมพันธุ์ประมาณ 10 – 15 วัน เพื่อเร่งให้ไข่ตกมากขึ้น แต่ต้องระวังอย่าให้อ้วนขึ้นได้

การตรวจการเป็นสัด การเป็นสัดของแม่สุกร เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแม่สุกรเป็นสาวพร้อมที่จะผสมพันธุ์ได้แล้ว ซึ่งสุกรพันธุ์แท้และสุกรลูกผสมจะเริ่มเป็นสัดครั้งแรกเมื่อมีอายุประมาณ 6 เดือน มีระยะเวลาการเป็นสัดเฉลี่ย 2 – 3 วัน โดยที่สุกรมีอายุมากจะมีระยะเวลาการเป็นสัดนานกว่าแม่สุกรสาว อาการเป็นสัดที่เห็นได้ชัดมีดังนี้

1. แม่สุกรจะมีอาการกระวนกระวาย แกว่งหางไปมาและถ่ายปัสสาวะบ่อย ๆ
2. ส่งเสียงร้องคัง พยายามขึ้นทับตัวอื่น
3. ในบางตัวจะไม่กินอาหาร แยกออกจากฝูง นอนซึมอยู่เพียงลำพัง
4. หากตรวจดูจะพบว่าอวัยวะเพศบวมโตและขยายมากขึ้นเมื่อเป็นสัดเต็มที่
5. มีน้ำเมือกไหลซึมออกมาทางอวัยวะเพศ
6. ถ้าสังเกตดูเต้านมจะพบว่าเต้านมคิ่งเต่งกว่าปกติ
7. ถ้าเป็นสัดเต็มที่ เมื่อเราเอามือกดหลังหรือกดตรงส่วนนั้นท้าย แม่สุกรจะยืนนิ่งพร้อมที่จะให้พ่อสุกรขึ้นผสมพันธุ์

โดยปกติแล้ว แม่สุกรที่เป็นสัตว์ครั้งแรกเราจะไม่ทำการผสมพันธุ์ เพราะระบบสืบพันธุ์ยังไม่เจริญเต็มที่ ถ้าทำการผสมจะทำให้แม่สุกรระงับการเจริญเติบโตได้ อย่างไรก็ตาม การที่จะทำการผสมพันธุ์เมื่อใดนั้น มักจะยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. แม่สุกรควรมีอายุ 8 – 9 เดือนขึ้นไป
2. มีน้ำหนักประมาณ 90 กิโลกรัมขึ้นไป
3. เป็นสัตว์ครั้งที่ 2 หรือ 3 (รอบการเป็นสัตว์ของแม่สุกรแต่ละครั้งประมาณ 21 วัน)

การวางแผนควบคุมโรค

นอกจากอาหารจะเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เลี้ยงสุกรจะต้องให้ความสนใจแล้ว โรคสุกรก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้เลี้ยงจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะเมื่อสุกรเป็นโรคจะทำให้เกิดการสูญเสียในหลาย ๆ ด้านตามมา โดยจะคอยบั่นทอนสุขภาพของสุกร และยังทำให้สุกรระงับการเจริญเติบโตช้า เสียความสมบูรณ์พันธุ์ หรือบางทีอาจทำให้สุกรล้มตายได้ และนอกจากนั้น ผู้เลี้ยงสุกรยังควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยารักษาโรคสุกร และการให้ยาสุกร เพื่อลดต้นทุนค่ารักษาพยาบาลที่จะต้องจ่ายให้แก่สัตวแพทย์

ยาที่จำเป็นประจำฟาร์มสุกร ปัญหาที่มักจะมีเกิดขึ้นบ่อยได้แก่ สุกรมีบาดแผล เจ็บไข้เป็นโรค ผู้เลี้ยงสุกรจึงจำเป็นจะต้องจัดหาบางอย่างไว้ใช้เพื่อการรักษาได้ทันเวลาที่ ยาที่ควรมีประจำฟาร์มได้แก่

1. แอลกอฮอล์ 70 เปอร์เซ็นต์ เป็นยาฆ่าเชื้อโรค ใช้เช็ดผิวหนัง ผ่าตัดและฉีดยาให้แก่สุกร
2. ทิงเจอร์ไอโอดีน 2 – 5 เปอร์เซ็นต์ ใช้ทาฆ่าเชื้อโรคและรักษาแผลสด
3. ยารักษาแผลภายนอก ใช้ใส่แผลไม่ว่าจะเป็นแผลสดจากการผ่าตัด หรือการกัดกันของสุกร ซึ่งมักจะมีลักษณะเป็นแผลเน่าเปื่อย เช่น ขาแดง ขาเหลือง ขาม่วง ขาผงซัลฟา ยาผงปฏิชีวนะ เป็นต้น
4. ยาลดไข้ (โนวาโลน) ใช้ฉีดให้สุกรที่มีไข้สูง เมื่อมีการขนย้าย หรือ แม่พันธุ์สุกรหลังคลอด
5. ยาช่วยคลอดหรือยาถนอมเบ่ง ใช้กระตุ้นให้กล้ามเนื้อมดลูกบีบตัวในกรณีที่แม่พันธุ์สุกรไม่มีลมเบ่ง คลอดช้า และรกค้าง ที่นิยมใช้ได้แก่ ออกซิโตซิน
6. ยาเสริมธาตุเหล็ก ธาตุเหล็กเป็นยาที่มีความจำเป็นต้องใช้สำหรับลูกสุกรแรกเกิดอายุไม่เกิน 3 วัน เนื่องจากลูกสุกรจำเป็นต้องนำไปสร้างเม็ดเลือดแดง ถ้าขาดธาตุเหล็กแล้วลูกสุกรจะแสดงอาการโรคโลหิตจาง ผิวหนังซีด ท้องร่วงเรื้อรัง และตายในที่สุด

7. ยาบำรุง เป็นยาที่ช่วยกระตุ้นให้ร่างกายทำงานดีขึ้น ทำให้สุกรกินอาหารได้ดี และโตเร็ว ที่นิยมใช้กัน เช่น โทโทฟอสฟาน คาโคซาล ฟอสโฟโทนิค วิตามินรวมและบี 12 เป็นต้น

8. กากโคลสและเคกโครส เป็นสารอาหารพวกคาร์โบไฮเดรตใช้ป้องกันการตายของลูกสุกรเนื่องจากน้ำตาในเลือดค้ำ สำหรับลูกสุกรขาดน้ำนมหลังคลอด

9. ยาปฏิชีวนะ ใช้รักษาสุกรป่วย ที่นิยมใช้เช่น เพนนิซิลลิน สเตรปโตมัยซิน คลอแรมเฟนิคอล ออกซิเตเต้ ไซคลิน นิโอมัยซิน ลิโดสอะเปลดิน ไทแลน เป็นต้น

10. ยาจำพวก ซัลไฟนาไมด์ เป็นยาที่ใช้ป้องกันโรคมกกว่าการรักษา นิยมใช้ผสมในอาหารหรือละลายน้ำให้กิน เป็นยาระงับหรือทำลายเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่งที่เป็นสาเหตุของโรคสุกร สำหรับชนิดของยาพวกซัลไฟนาไมด์ก็เช่น ซัลฟาควินาดีน ซัลฟาควิมิดิน ซัลฟาเมตซีน เป็นต้น

การให้ยาสุกร สามารถทำได้หลายวิธีดังนี้

1. โดยการหยอดทางตาและจมูก
2. โดยการทาบนผิวหนังและผิวหนัง
3. โดยการกิน ได้แก่ กรอกเข้าทางปากโดยตรง ผสมลงในอาหารให้กิน หรือละลายในน้ำ
4. โดยการสอดเข้าทางทวารและช่องคลอด
5. โดยการฉีด แบ่งเป็น

- การฉีดเข้าใต้ผิวหนัง นิยมฉีดที่หลังใบหู หรืออาจฉีดตำแหน่งที่มีผิวหนังขุ่นและมีการเคลื่อนไหว เพราะจะทำให้ยาถูกดูดซึมได้ดีขึ้น

- การฉีดเข้ากล้ามเนื้อ นิยมฉีดตรงบริเวณสะโพก และโคนขาหลัง แต่ถ้าเป็นการฉีดขาดเหลือให้ลูกสุกรอายุไม่เกิน 3 วัน จะต้องฉีดเข้าโคนขาหลังเท่านั้น เพราะเป็นบริเวณที่ยาถูกดูดซึมได้ดีที่สุด

- การฉีดเข้าเส้นเลือด นิยมฉีดที่เส้นเลือดบริเวณใบหู และที่คอเท่านั้น แต่การฉีดเข้าเส้นเลือดมีความยุ่งยากและมีอันตรายมาก ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการเดินยาและจะต้องมีความชำนาญในการฉีดด้วย

โรคและพยาธิที่สำคัญ โรคที่เกิดขึ้นบ่อยและมักจะทำลายในแก่ผู้เลี้ยงสุกรเสมอๆ ได้แก่

1. โรคหิวาต์สุกร เป็นโรคระบาดที่ร้ายแรงที่สุดของสุกร จะแพร่ระบาดโดยการสัมผัสหรือติดต่อกันโดยตรงจากตัวที่ป่วยหรือปะปนมากับอาหารและน้ำ หรือมีพาหะนำเชื้อ เช่น แมลงวัน นก หนู เป็นต้น

อาการของโรค มีทั้งแบบร้ายแรงและแบบเรื้อรัง ในแบบร้ายแรงนั้น จะทำให้สุกรที่ป่วยตายได้ภายใน 4 – 6 วัน ส่วนแบบเรื้อรังอาจจะป่วยเป็นเวลานานนับเดือนจึงจะตาย อาการที่แสดงให้เห็นคือ สุกรที่ป่วยเป็นโรคนี้อาจเกิดการท้องผูก ถ่ายอุจจาระออกมาเป็นเม็ดคล้ายขี้แพะ – แกะ ต่อมาก็มีอาการท้องร่วง เชื่องซึม เบื่ออาหาร มีไข้สูง ตาแดงมีขี้ตาไหล หลังโกง ขาหลังไม่ค่อยมีแรง มักชอบนอนคุดคู้ตามมุมคอก ผิวหนังบริเวณหน้าท้อง โคนขาข้างใน และใบหูจะมีรอยข้ำเป็นต้นแดงหรือคล้ำ เมื่อสุกรตายลง ถ้าผ่าตรวจซากจะพบว่าม้ามโตคั่งน้ำ และมีตุ่มแดงคล้ำตามขอบม้าม ไต กระเพาะปัสสาวะ และลำไส้ใหญ่จะมีอีกเสบเป็นแผลตามบริเวณทั่วไป

การป้องกันทำได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ให้แก่สุกรทุกตัว และควรฉีดวัคซีนให้กับพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์สุกรเป็นประจำทุกปี จัดการด้านสุขาภิบาลให้ดีและทำความสะอาดทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นพาหะของเชื้อโรคนี้นี้

2. โรคปากและเท้าเปื่อย เป็นโรคระบาดร้ายแรงอีกชนิดหนึ่ง สัตว์ที่ป่วยจะมีเชื้ออาศัยอยู่ที่บริเวณตุ่มแผลในปากและเท้า ในน้ำนม มูลและปัสสาวะ เมื่อตกอาศัยอยู่ตามพื้นดินสามารถมีชีวิตอยู่ได้นานประมาณ 1 เดือน จึงสามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว

อาการของโรค คือสุกรจะมีไข้สูง เชื่องซึม จมูกแห้ง เนื้อเยื่อภายในอักเสบและเป็นเม็ดตุ่มแดง อาจเป็นทั้งที่ซอกกีบด้วย ต่อมาตุ่มเหล่านี้จะแตกพองและกลัดหนอง ทำให้สุกรกินอาหารและน้ำไม่สะดวก มีน้ำลายไหล ในบางครั้งถึงกับกีบหลุด สุกรที่ป่วยเป็นโรคนี้อาจมีสุขภาพทรุดโทรมลงมาก ทั้งระยะการป่วยก็กินเวลานาน ทำให้ผู้เลี้ยงได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

การป้องกันทำได้โดยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยให้แก่สุกรทุกตัว แต่วัคซีนนี้จะให้ภูมิคุ้มกันได้ไม่นาน จึงต้องมีการจัดการด้านสุขาภิบาลร่วมด้วย หากพบว่ามีสุกรตัวใดป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยให้รีบแยกออกมาโดยเร็ว และให้ใช้ยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดบริเวณที่สุกรป่วยอยู่ให้ทั่วเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อ

3. โรคปอดบวม เกิดขึ้นเนื่องจากคอกสุกรสกปรก มีฝุ่นขึ้นและ การระบายอากาศภายในโรงเรือนไม่ดี หรืออาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ หรืออาจเกิดจากพยาธิเข้าทำลายปอดของสุกร

อาการของโรค คือสุกรจะป่วยมีไข้สูง หนาวสั่น และหายใจถี่ โดยจะมีสุกรบางตัวเท่านั้นที่จะแสดงอาการของโรค

การป้องกันทำได้โดยการหลีกเลี่ยงการฉีดวัคซีนให้แก่สุกรที่กำลังป่วยอยู่ ระวังมิให้สุกรกระทบกับอากาศที่หนาวเย็นเกินไป นอกจากนี้ยังควรจะทำการรักษาโรคหรือสาเหตุอื่น ๆ ที่ชักนำให้เกิดโรคปอดบวม เช่น โรคไขหวัดใหญ่ โรคอหิวาต์สุกร และพยาธิในปอด เป็นต้น

4. โรคแท้งติดต่อ เป็นโรคที่มีผลเกี่ยวกับระบบการผสมพันธุ์หรือการแพร่ขยายพันธุ์ ทำให้เกิดผลเสียต่อการดำเนินการผลิตสุกร เป็นได้ทั้งในพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สุกร ซึ่งการติดเชื้อมักเกิดมาจากการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ การกินสิ่งที่ยับยั้งออกมาทางช่องคลอดของแม่สุกรที่เป็นโรค และการติดเชื้อทางบาดแผล

แม่สุกรที่ป่วยเป็นโรคนี้จะไม่ค่อยแสดงอาการเจ็บป่วยทางภายนอกออกมาให้เห็น แต่ผลที่เกิดจากสุกรเป็นโรคนี้ จะแสดงออกมดังนี้

1. แม่สุกรมักจะแท้งลูกในระยะแรก ๆ ของการตั้งท้อง
2. ทำการผสมพันธุ์ไม่ค่อยคิด และเป็นหมันอาจชั่วคราวหรือถาวร
3. แม่สุกรที่คลอดลูกออกมาแล้ว ลูกสุกรมักจะอ่อนแอ เลี้ยงยาก และอาจตายหมดทั้งครอก

แต่ในบางตัวจะมีอาการอักเสบที่มดลูก ไชกระดูก ข้อยขา ไต และกระเพาะปัสสาวะ และในพ่อสุกร ก็จะมีลูกอ้วนจะบวมโตและอักเสบด้วย

ควรทำการตรวจเลือดพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เมื่อตรวจพบควรทำลายทิ้งเสีย ไม่ควรทำการรักษาสุกรที่ป่วยด้วยโรคนี้ เพราะจะทำให้เชื้อแพร่พันธุ์ไปสู่ตัวอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ควรมีความระมัดระวังในการใช้พ่อแม่พันธุ์จากฟาร์มอื่นมาทำพันธุ์ ถ้ามีความจำเป็นต้องใช้

5. โรคโลหิตจางในลูกสุกร มักเกิดกับลูกสุกรในระยะคูนม ในช่วงอายุประมาณ 3 สัปดาห์ สาเหตุเกิดจากการขาดธาตุเหล็ก เพราะว่าในคูนมของลูกสุกรนั้นมีธาตุเหล็กสะสมอยู่เล็กน้อย สามารถนำมาสร้างเม็ดโลหิตแดงได้ประมาณ 3 วันเท่านั้น และในน้ำนมแม่สุกรก็มีธาตุเหล็กอยู่น้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกสุกร จึงทำให้ลูกสุกรเกิดการขาดธาตุเหล็กขึ้นมา

โรคโลหิตจางในลูกสุกรจะเกิดกับลูกสุกรในช่วงอายุระหว่าง 1 – 6 สัปดาห์ ลูกสุกรจะแสดงอาการอ่อนแอ ท้องร่วง ไม่ร่าเริง สีตัวซีดเขียว หายใจหอบถี่ มีการเจริญเติบโตที่ช้ากว่าปกติ บางตัวพอมเหง้า และตายในระยะต่อมา แต่ในบางตัวจะตายอย่างกะทันหันโดยไม่แสดงอาการใด ๆ ให้เห็นเลย

การป้องกันรักษาโรคโลหิตจางในลูกสุกรสามารถทำได้โดยทำการฉีดสารละลายของธาตุเหล็ก เข้ากล้ามเนื้อที่บริเวณขาหลังหรือต้นคอ ในอัตรา 100 – 150 มิลลิกรัมต่อตัว ซึ่งวิธีนี้ปัจจุบันเป็นที่นิยมมาก เพราะสามารถแน่ใจได้ว่าลูกสุกรทุกตัวได้รับธาตุเหล็กในปริมาณที่เหมาะสม

6. พยาธิตัวกลมหรือพยาธิไส้เดือน เป็นพยาธิที่พบมากที่สุดคนสุกร และทำความเสียหายอย่างร้ายแรงที่สุด โดย

1. พยาธิตัวอ่อนที่อาศัยอยู่ในปอด จะทำให้ปอดอักเสบและกลายเป็นโรคปอดได้ หรืออาจมีโรคอื่น ๆ เข้าแทรกซ้อนได้ง่าย

2. พยาธิตัวอ่อนที่อาศัยอยู่ทั่วไปในปอด ตับ หัวใจ และเส้นเลือด จะทำให้สุกรอ่อนแอ ชุ่มคอม ขนหยาบกร้าน ไอ หายใจหอบ และมีสุขภาพทรุดโทรมลงมาก

3. พยาธิตัวแก่ที่อาศัยอยู่ในลำไส้ จะทำให้ลำไส้เป็นแผลอักเสบ ท้องเดิน หรือในบางครั้งถ้าเข้าไปอุดตันน้ำดีจะทำให้สุกรเป็นโรคดีซ่านและถึงตายได้

4. และถ้ามีพยาธิตัวแก่อาศัยอยู่มากเกินไป ก็จะทำให้สุกรน้ำหนักลด การเจริญเติบโตเป็นไปได้ช้า และทำให้สิ้นเปลืองอาหารมากกว่าปกติ

5. เนื่องจากเหตุที่สุกรมีสุขภาพทรุดโทรม จะเป็นผลทำให้วัคซีนที่ทำไม่สามารถคุ้มกันโรคได้ ทำให้โรคอื่น ๆ เข้าทำลายแทรกซ้อนได้ง่าย

การป้องกันรักษาจะต้องปฏิบัติดังนี้คือ

1. กำจัดไข่พยาธิที่ปะปนมากับมูลสุกร โดยใช้โซดาไฟล้างทำความสะอาดคอก
2. ทำการถ่ายพยาธิแม่สุกรก่อนทำการผสมพันธุ์ และทำความสะอาดชำระล้างสิ่งสกปรกตามพื้นคอก และพ่นยามาเชื้อให้กับแม่สุกรก่อนคลอด
3. ทำการถ่ายพยาธิลูกสุกรหลังหย่านม หรือหลังจากที่ซื้อมาเลี้ยง ก่อนทำวัคซีนให้สุกร

7. พยาธิชนิดอื่น ๆ

1. พยาธิเม็ดสาธู เป็นตัวอ่อนของพยาธิตัวสีดำ พบตามกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของสุกร
2. พยาธิไส้มี้า จะพบบริเวณผนังลำไส้ต้นและที่ลำไส้ใหญ่ ทำให้สุกรเกิดอาการท้องร่วง และมีเลือดปนมาด้วย คล้ายเป็นโรคบิด ซึ่งอาจทำให้สุกรถึงตายได้
3. พยาธิในปอด จะอยู่ตามปอด ทำให้สุกรป่วยเป็นโรคต่าง ๆ เช่น ปอดบวม ไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น
4. พยาธิเม็ดตุ่ม พบบริเวณลำไส้ใหญ่และในไส้ติ่ง โดยจะฝังตัวที่ผนังลำไส้ทำให้เกิดเป็นก้อนหรือเม็ดตุ่ม

8. โรคไข้เรื้อรัง สาเหตุจากหมัดตัวเล็ก ๆ สีขาวหรือเหลือง โดยหมัดชนิดนี้จะฝังตัวอยู่ตามผิวหนังสุกร ระยะแรกจะปรากฏให้เห็นบริเวณขอบตา ใบหู และจมูก ต่อจากนั้นจะกระจายไปสู่หัวใจ ไหล่ หลัง สีข้างลำตัว และอาจกระจายไปทั่วลำตัวได้หากไม่ได้รับการรักษา ซึ่งจุดที่หมัดฝังตัวนี้จะเป็นตุ่มบวมแดงและมีอาการคันมาก

จากความคันที่เกิดขึ้นจะทำให้สุกรกระวนกระวาย ชอบถูตัวกับผนังคอกบ่อย ๆ จนเป็นผลทำให้ผิวหนังเกิดเป็นบาดแผล มีน้ำเหลืองไหลและมีกลิ่นเหม็น และบางครั้งอาจทำให้หนังหนาขึ้นหรือเหี่ยวแห้งเป็นริ้วรอยได้

การป้องกันทำได้โดยการใช้ยาฆ่าแมลงจำพวก benzene hexachloride (BHC) และ lindane ทำการรักษา

การจัดเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบค่าใช้จ่ายในการผลิต

ในการจัดเก็บข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุกรให้ถูกต้อง ครบถ้วน ธุรกิจจำเป็นจะต้องมีระบบบัญชีที่ดีเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดผลการดำเนินงานสำหรับรอบระยะเวลาที่ผ่านมา ใช้ในการคำนวณต้นทุน และยังใช้เป็นเครื่องมือของฝ่ายบริหารในด้านการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อีกด้วย สำหรับระบบบัญชี และวิธีการคำนวณต้นทุนจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป